

CZYNIĄCY (211) *part praes act*

czyniący (204), **czyniąc** (7); czyniąc *PatKaz II, SeklKat, LubPs* (2), *MycPrz*; czyniący : czyniąc *SarnStat* (1 : 2).

sg m N czyniący (76), czyniąc (3) *SeklKat, LubPs, MycPrz*. ◊ *G* czyniąc(e)go (6). ◊ *D* czyniącemu (14); -(e)mu (13), -emu (1). ◊ *A* czyniącégo (23), czyniący (1); -égo (1), -(e)go (22). ◊ *I* czyniącym (1). ◊ *L* czyniącym (1) [błędnie: -ému *SarnStat*]. ◊ *V* czyniący (1). ◊ *f N* czyniącã (9); -ã (4), -(a) (5). ◊ *G* czyniąc(e)j (1). ◊ *D* czyniącój (1). ◊ *A* czyniącã (2). ◊ *I* czyniącã (1). ◊ *V* czyniącã (1). ◊ *n N* czyniąc(e) (5). ◊ *G* czyniąc(e)go (1). ◊ *D* czyniąc(e)mu (2). ◊ *A* czyniąc(e) (3). ◊ *pl N m pers* czyniący (17). ◊ *subst* czyniącé (5), czyniąc (1) *LubPs*; -é (1), -(e) (4). ◊ *G* czyniących (4). ◊ *D* czyniącym (25). ◊ *A m pers* czyniące (3), czyniąc (1); -ące *FalZioł, CzechRozm*; -ące : -ac *SarnStat* (1 : 1); ~ -e (1), -(e) (2). ◊ *subst* czyniąc(e) (1), czyniąc (1) *PatKaz II*.

Sł stp s.v. czynić, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. czynić.

1. *Działający, robiący, wykonujący; agens Mącz; faciens Vulg* (43) : Twarz łucha á rozwlokła vkazuie człowieka w mowie łmiałego ale mało czyniącego *GlabGad N2; KwiatKsiąż P3; CzechRozm 16v; NiemObr 105; WujNT 38, 672.*

czyniący co (14): *OpecŻyw* [34]v; Miey przy łobie łpiewaki (ieftli możefz) gędzce, y inłze ludzi wełołe á krotochwile czyniące. *FalZioł V 66; Senectus operosa et semper agens aliquid et moliens, Robotna łtárość zãwždy co cziniãca/ nigdy nie proźnuyãca. Mącz 265a, 320b; Abowiem ieft Boży łługã czyniący pomłtę w gniewie nád temi ktorzy źle czyniã. WujJud 17; CzechRozm 188; CzechEp 270; Concionabundus – Kazanie albo rzecz cziniãcij. Calep 232b; Laetificus – wełselie cziniãcz. Calep 578a, 716b, 1030a; Wełoł łęze y włtãnie w Bogu włãiãcy/ A dobrze łobie tułzy cokolwiek czyniãcy. KołakSzczęłł C2; WujNT Ioann 5/19. Cf czyniãcy co komu.*

czyniãcy co komu (1): Amos Prorok/ Ná łłowã pãńłkie włzemu ludu czyniãc wyrok *MycPrz I A4v.*

Szeregi: »czyniãcy abo mowiãcy« (1): widźiec Bogã/ ábo ániolã imieniem iego co czyniãcego/ ábo mowiãcego *CzechRozm 188.*

»robiãcy abo czyniãcy« (1): Nie robiãcy ábo nieczyniãcy, kto? *WujNT 536 marg.*

a. *Odprawiający, odbywający [co]* (11) : tako wełelé będzie na niebie nád iedny^m grzełłny^m pokutę czyniãcy^m *OpecŻyw* [61]; *BielKron 81v; Calep 936a, 936b; Spowiedź częłtã czyniãcym/ ábo czyniãc wólã máiãcym/ náukã y przełłrogã. LatHar 130, +9, +10v, 181, 357, 540* (7).

b. *Dający, składający, udzielający; faciens Vulg [co]* (11) : *SeklKat E3v; Honorificus – Poczivosc cziniacy. Calep 487b; o Pãnu Chryłtułłie Apolłtoł mowi: Purgationem peccatorum faciens. Oczyłłcienie grzechow czyniãcy. WysKaz 37.*

czyniãcy komu (4): *LubPs B6v; czyniãcy iãłmuźny wielkie ludziom WujNT Act 10/2; SarnStat 905 marg; Kołłołł Boży do miãłłtã przyrownány/ w ktorym łã cztery łtany czyniãce łobie pomoc. SkarKaz Oood.*

a. *Wyrządzający [co]* (4) : Twarz puczołowata wczãłł tłułta znamionuie zãwifnego, fałłzerza/ łgarza/ krzywđę cziniãcego *GlabGad N2v; SkarŻyw 478; SarnStat 524.*

czyniãcy komu (1): rad łie zãłtauiãł przeciw gwãłłtownikom czyniãcim krzywđę vbogim. *BielŻyw 168.*

2. *Postępujący; faciens Vulg [jak] (30)* : *BudNT Matth 24/46; CzechEp 7 marg; Iustificus* – Sprawiedliwie czyniąci *Calep 572b; WujNT Matth 24/46, Luc 12/43*; iż Dośtoieństwo y vrzędy ziemskie przez Króla Iego M. tylko obywatelóm Ziem/ [...] máią byđ dawáne. A ielli będzie inaczey vczyniono/ to niéma byđ chowano [...] o Królu Ie⁸⁰ M. tak czyniącemu [!] niéma byđ inaczey rozumiano: iedno iż przeciwko przyśiędze fwéy/ krzywdę vczynił Przywileiowi pośpolitému. *SarnStat 74.*

Wyrażenia: »dobrze czyniący« [*w tym: komu (1)*] = *operans bonum Modrz, Vulg; benefaciens Modrz [szyk 15 : 4] (19)*; IEft ofoblive dzyękowanie w tym Pfallmie Pánu Bogu/ nam dobrze czyniącemu *LubPs Z6v; WujJud 48v, 112v*; Pan Bog dobrze czyniącym hoyną zaplátę dawa *WujJudConf 112; BudNT 1.Petr 2/14; ModrzBaz 59, 144*; Stąd znác/ iż dobre vczynki fą íprawiedliwością: á iż człowiek czyniący dobrze/ czyni íprawiedliwość. *WujNT 25, Rom 2/10, 1.Petr 2/14, s. 16, 107 marg, 529 [2 r.] (11); SkarKaz 350a.*

»źle czyniący« = *malefaciens Modrz [szyk 3 : 2] (5)*; *BudBib Mal 2/17*; gdy nam każą dobrorzeczyć złorzeczącym/ dobrze czynić źle czyniącym *ModrzBaz 62, 68; WujNT Rom 13/4*; Vdręczenie y wćik czyniącemu źle/ á chwałá/ cześć y pokoy czyniącemu dobrze. *SkarKaz 350a.*

3. *Sprawiający, tworzący; faciens Vulg [co] (120)* : *Abowiemes thy wielki á czyniąci czuda/ thys sam bog. WróbŻolt 85/10; LubPs T2; Leop Ps 85/10; RejAp 134; BudBib Iob 37/5, Is 44/24, SkarŻyw 80, 185; CzechEp 257*; Heretikom choć cudá czyniącym wiary dác nie mamy. *WujNT 174 marg [idem] Yyyyy4v, Act 6 arg, 15/17, 16/14; SkarKaz 419a.*

a. *Spełniający, popełniający co, dopuszczający się czego; faciens Vulg (10)* : *BiałKat 28v; WujNT Rom 1/32*; iż takowych íprofności winnymi zořtawáią/ nie tylko ktorzy ie czynią: ále ktorzy czyniącym pozwaláią *PowodPr 42; SkarKaz 610a; SkarKazSej 703b [2 r.].*

czyniący co (13): *BiałKat 61*; niech odda Iehowá czyniącemu złość wedle złości iego. *BudBib 2.Reg 3/38, Ps 36/1, 7, 105/3, Is 64/4, Ier 32/30*; Bo káždy złości działáiący/ nienayrzy światła/ y nieprzychodzi k światłu [...] Lecż czyniący prawdę przychodzi k światłu/ áby fię obiáwiły iego íprawy/ iż w Bogu fą podziáłáne *BudNT Ioann 3/21; SkarŻyw 107; ArtKanc K6*; Vczynkow dobrych nie czyniący/ będzie wycięty y w ogień wrzucony *WujNT Ccccc3, 1.Ioann 2/29, Apoc 21/27.*

b. *Ustanawiający, zaprowadzający [co] (9)* :

Wyrażenia: »pokoy czyniący« = *pacificus Mącz, Vulg; pacificator Calep [szyk 7 : 2] (9)*; *LubPs Q4; Pacificus, Spokoyny/ Skromny/ cziniący pokoy. Mącz 285c*; to fą błogofławieni ktorzy fą íkromni á ípokoyni/ ábowiem ci fynmi Bożemi będą wezwáni. A łácińskim ięzykiem zowá ie *pacifici id est pacem facientes*, tho ieft pokoy czyniący ná ziemi. *RejZwierc 141; CzechRozm 234v; Calep 765b; LatHar +++v, 98; WujNT Matth 5/9, Bbbbbbbv.*

c. *Wydający, zawierający jakiś akt prawny [co] (5)* : *Criticus* – Wirok czyniącij, ortel widaiej. *Calep 271b, 1080a*; Y iuz ci przerzeczeni zamiáne czyniący [*commutantes JanStat 442*] dáli sobie zobopólnie wprzerzeczoné dobrá tak odmienioné/ ifotné w wiazánié *SarnStat 685 [idem] 1249, 1174.*

A. *Wytwarzający, stwarzający (20)* :

a. *Wyrabiający, produkujący, budujący [co] (5)* : *Medicamentarius* — Aptekarż, Liekarřta czyniąci. *Calep 646a, 235b, 648a.*

czyniący komu (2): ufrzala ptafzky gnyezdząc fyą abo czyniącz łoby gnyazda *PatKaz II* 63v; Pharias, Nieyáki wąż ogonem łwym brozdę łobie cziniąci/ w którą Potym łąży. *Mącz* 297a.

b. Rodzący, wydający; faciens Vulg [co] (13): *Leop Gen* 1/12; *GrzegRóżn* I4; Potrawy dobrą wilkość álbo Sok czyniące *SienLek* 7; Y rzekł Bog niech zrodzi ziemiá trawę (y) ziele płodzzące nafienie/ (y) drzewo płodne czyniące owoc wedle rodzáiu łwego *BudBib Gen* 1/11; *BudNT Luc* 6/43 [2 r.]; *CzechRozm* 257v; *WujNT* 726.

Szereg: »czyniący abo rodzący« (1): Syny máiącego mowi/ nie łyny czyniącego ábo rodzącego. *WujNT* 726.

W przen (5) :

Wyrażenie: »czyniący owoc« = *faciens fructus Vulg* (5): *OpecŻyw* [61]; będzie od wás wzięto kroleństwo boże i będzie dáné národowi ktoryby czynił (*marg*) czyniącemu (-) owoce iego *MurzNT Matth* 21/43; *WujNT Matth* 21/43; *PowodPr* 27, 30.

c. Wyrabiający, wypracowujący [co] (2) : ludziom [...] żywot tylko łwoy opátruiącym/ á nic półpolitego pożytku nie czyniącym *WujNT* 447.

czyniący z czego (1): Zadnego nigdy niemiluy z krzywdy zyłk czyniącego *BielŻyw* 44.

B. Powodujący, przynoszący [co] (50) :

a. Będący przyczyną czego [co] (39) : wilkość thego korzenia iest czyniącza nadymanie/ á łthąd czyni chciwość cielesną. *FalZioł* I 127a; Piłuły: Cziniące richłe porodzenie. *FalZioł* V 24v, I 104c, 111c, 133d, 152a, II 12d; *MiechGlab* 22; Takowi ku kunłztam pożytek czyniącym przysłuchayą/ yako do rzemiosłá/ kupiectwa/ a nawięcey do gołpodarłtwa *KwiatKsiąż* Cv; *Odorificus*, Cziniący wonią. *Mącz* 260b, 175a, 421c, 437d; *Oczko* 14; *Calorificus* – Cziepło czyniący. *Calep* 153a; *Exulceratrix* – Cziniąca wrzody. *Calep* 400b; *Foetifer* – Vrodzai czyniący. *Calep* 428a; *Siticulosus* – Pragnienie cziniąci. *Calep* 985b, 7a, 190a, 400b, 435b, 440b (22); *SarnStat* 1020.

czyniący czym (1): [słóńce] yełt cyáło okrągłe á łwyátłe ná nyebye [...] bytnoścýą łwoyą dzyeń/ nyebyttnoścýą noc czyniące *KromRozm III* B6v.

a. Służący czemu, przyczyniający się do czego [ku czemu] (1) : *Mitigatorius*, Ku všmierzeniu cziniący. *Mącz* 224d.

b. Będący sprawcą czego; faciens Vulg (11) :

czyniący co (9): Ten Kryłtus iest prawdziwy Krol Salem/ tho iest/ prawdziwy pokoy dułzam náłzym dawáiący/ y wefołe łumnienie tziniący. *KrowObr* 181; *GrzegRóżn* N2v; *Turbator* – Niełpokoinik, rozruch cziniąci. *Calep* 1094a, 404b [2 r.], 962b [2 r.]; wyźrzał piłczki y tłum ludzi giełk czyniący [*turbam tumultuantem*] *WujNT Matth* 9/23, *Act* 24/12.

cum A cum inf (1): zełłał Bog Duchá Syná łwego w fercá wálze wołáiącego (*marg*) to iest, wołác nas czyniącego, ábo vczącego. (-) *Abbá/ Oycze*. *WujNT Gal* 4/6.

Ze zdaniem skutkowym (1): A ták nic inłzego nie iest/ Wołáiącego/ iedno czyniącego ábyłmy wołáli *WujNT* 552.

C. Sprawiający, że coś staje się jakieś (2) :

czyniący jakim (1): *Superbificus* – Pyłźnim cziniąci. *Calep* 1031a.

czyniący jak (1): *Vastificus* – Pułto cziniąci. *Calep* 1103b.

4. *Wypełniający; efficiens Mącz (13)* : *Mącz* 115b; Nie słućhacze są słućprawiedliwi/ ále czyniący będą w słućprawiedliwieni. *WujNT* 530.

czyniący co (6): *KuczbKat* 20; Ogniu y grądzie/ śniegu y páro/ duchu burzliwy czyniący słowo iego. *BudBib Ps* 148/8; *BudNT Luc* 6/47; Czyniący wołą Bożą, otrzymawáią obietnicę żywotá wiecznego. *WujNT* 772 *marg*, Ccccc4; A kto kiedy czyniący rofkazanie Bożé opufzczony iest? *SkarKaz* 551a.

Wyrażenie: »dosyc czyniący« [*w tym: czemu (3), za co (1)*] = *satagens Mącz (5)*: *Mącz* 369a; wzywáią słow niedołyć czyniących rzeczám [*oratione non satis rebus congruenti*] *ModrzBaz* 17; Krwią twoią [...] zá swiátá wzyśtkiego grzechy dołyć czyniącą bárzo doftátecznie *LatHar* 146; ten człowiek był w tawam Woiewodzym álbo ich Podwoiewodzych nie dołyć czyniący/ álbo oné przeftępuiący. *SarnStat* 270, 236.

5. *Ubiegający się o co (4)* :

a. *Dochodzący swych praw sądownie (3)* :

Wyrażenie: »strona czyniąca« = *wnoszący skargę, oskarżający (3)*: głównik zákupi świádki kłodą piwá/ Ieźcze sroná czyniąca/ zoftanie w tym krzywá. *BielSat E [idem]* *BielRozm* 32; *SarnStat* 471.

b. *Walczący [z kim] (1)* :

Wyrażenie: »zbrojnie czyniący« (1): Bo nie będę mogł patrzeć na syna miłego z Menelaem w tym polu zbrojnie czyniącego *KochMon* 30.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (1)* : Actualis – Cziniaci. [!] *Calep* 20a.

Synonimy: 1. *działający, pracujący, robiący*; b. *dawający, oddawający, udzielający, wyrządzający*; 2. *postępujący*; 3. *działający, tworzący*; a. *pełniący, popelniający*; c. *wydający*; A. a. *budujący, gotujący*; b. *plódzący, rodzący*; B. *sprawiający*; 4. *wypełniający*; 5.a. *prawujący się*; b. *walczący*.

Cf **CZYNIĆ**